

Макропруденциялық нормативтер мен лимиттерді, олардың нормативтік мәндерін және есептеу әдістемесін белгілеу туралы

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2025 жылғы 25 тамыздағы № 52 қаулысы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2025 жылғы 28 тамызда № 36722 болып тіркелді.

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

Осы қаулы 31.08.2025 ж.бастап қолданысқа енгізіледі.

"Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 51-2-бабы төртінші бөлігінің 1-1) тармақшасына және "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 73-бабына сәйкес Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

Ескерту. Кіріспе жана редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 11.03.2026 № 18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

1. Осы қаулыға 1-қосымшаға сәйкес макропруденциялық нормативтер мен лимиттер, олардың нормативтік мәндері және есептеу әдістемесі белгіленсін.
2. Осы қаулыға 2-қосымшаға сәйкес тізбе бойынша Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің күші жойылды деп танылсын.
3. Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Қаржылық тұрақтылық және зерттеулер департаменті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:
 - 1) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Заң департаментімен бірлесіп осы қаулыны Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуді;
 - 2) осы қаулыны ресми жарияланғаннан кейін Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми интернет-ресурсына орналастыруды;
 - 3) осы қаулы мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Заң департаментіне осы тармақтың 2) тармақшасында көзделген іс-шараның орындалуы туралы мәліметтерді ұсынуды қамтамасыз етсін.
4. Осы қаулының орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Төрағасының жетекшілік ететін орынбасарына жүктелсін.
5. Осы қаулы ресми жариялануға тиіс және 2025 жылғы 31 тамыздан бастап қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасы
Ұлттық Банкінің Төрағасы

Т. Сулейменов

Қазақстан Республикасы
Ұлттық Банкінің Төрағасы

Макропруденциялық нормативтер мен лимиттер, олардың нормативтік мәндері және есептеу әдістемесі

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Макропруденциялық нормативтер мен лимиттер, олардың нормативтік мәндері және есептеу әдістемесі (бұдан әрі – Нормативтер) "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 51-2-бабы төртінші бөлігінің 1-1) тармақшасына және "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – Банктер туралы заң) 73-бабына сәйкес әзірленді және онда банктер, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары үшін макропруденциялық нормативтер мен лимиттер, олардың нормативтік мәндері және есептеу әдістемесі белгіленеді.

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (бұдан әрі – Ұлттық Банк) банктер, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары міндетті сақтауына белгілейтін макропруденциялық нормативтер мен лимиттердің құрамында:

капиталдың контрциклдік буфері;

капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буфері;

қарыз алушының борыштық жүктемесінің коэффициенті;

қарыз алушының кірісіне қатысты борыш коэффициенті қамтылады.

Ескерту. 1-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 11.03.2026 № 18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

1-1. Нормативтерде Банктер туралы заңда көзделген ұғымдар, сондай-ақ мынадай ұғымдар пайдаланылады:

1) кредиттік желі – банктің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкі филиалының қарыз алушыға қарыз алу уақытын өзі айқындауға мүмкіндік беретін талаптарда, бірақ банктің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкі филиалының осындай кредит беру нысанына арналған кредиттік саясатында және банктік қарыз шартында айқындалған сома мен уақыт шегінде қарыз алушыға кредит беру міндеттемесі;

2) кредиттік лимит (оның ішінде кредиттік карточка бойынша) – кредиттік желінің шекті сомасы;

3) қарыз алушы – банктің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкі филиалының банктік қарыз операцияларын жүзеге асыру қызметтерін пайдалануға ниет білдірген немесе пайдаланатын Қазақстан Республикасының резидент-жеке тұлғасы.

Ескерту. Әдістеме 1-1-тармақпен толықтырылды - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

2-тарау. Капиталдың контрциклдік буфері

2. Капиталдың контрциклдік буфері банктердің меншікті капиталының жеткіліктілігі коэффициенттерінің мәндеріне, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктері филиалдарының активтерінің жеткіліктілігі коэффициенттерінің мәндеріне қосымша белгіленеді.

3. Капиталдың контрциклдік буферінің нормативтік мәнінің аралығы:

банктер үшін – Банктер туралы заңның 72-бабы 1-тармағының үшінші бөлігіне сәйкес қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті орган белгілеген әмбебап банк лицензиясы бар банк, базалық банк лицензиясы бар банк, ислам банкі үшін пруденциялық нормативтерде, олардың шекті мәндерінде және есептеу әдістемесінде (бұдан әрі – Банктер үшін пруденциялық нормативтер) айқындалатын кредиттік тәуекел дәрежесі бойынша мөлшерленген активтер, шартты және ықтимал міндеттемелер, нарықтық тәуекелді, операциялық тәуекелді ескере отырып есептелген активтер, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелер (бұдан әрі – тәуекелге мөлшерленген активтер) сомасының 0 (нөл) пайызынан 3 (үш) пайызына дейін;

Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары үшін – Банктер туралы заңның 72-бабы 4-тармағының үшінші бөлігіне сәйкес қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті орган белгілеген Қазақстан Республикасы бейрезидент-банктері филиалдарының резерв ретінде қабылданатын активтерін қалыптастыру тәртібін және олардың ең төмен мөлшерін қоса алғанда, Қазақстан Республикасы бейрезидент-банктерінің филиалдары үшін пруденциялық нормативтерде және лимиттерде, олардың шекті мәндерінде және есептеу әдістемесінде (бұдан әрі – Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары үшін пруденциялық нормативтер) айқындалатын кредиттік тәуекел дәрежесі бойынша есептелген активтер, шартты және ықтимал міндеттемелер, нарықтық тәуекелді, операциялық тәуекелді ескере отырып есептелген активтер, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелер (бұдан әрі – тәуекелді ескере отырып есептелген активтер) сомасының 0 (нөл) пайызынан 3 (үш) пайызына дейін болады.

Ескерту. 3-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 11.03.2026 № 18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

4. Капиталдың контрциклдік буферінің нормативтік мәні Қазақстан Республикасының қаржылық тұрақтылығы жөніндегі кеңестің ұсынымы ескеріле отырып, Нормативтердің 33-тармағында белгіленеді.

Капиталдың контрциклдік буферінің нормативтік мәнін арттыру Қазақстан Республикасының қаржылық тұрақтылығы жөніндегі кеңес шешім қабылдаған күннен бастап кемінде 12 (он екі) айдан кейін қолданысқа енгізіледі.

5. Ұлттық Банк капиталдың контрциклдік буферінің нормативтік мәнін және оны енгізу мерзімін Ұлттық Банктің ресми интернет-ресурсында жариялайды.

6. Банктер капиталдың контрциклдік буферінің мөлшерін Нормативтердің 33-тармағында белгіленген тәуекелге мөлшерленген активтер мен капиталдың контрциклдік буферінің нормативтік мәнінің көбейтіндісі ретінде есептейді.

Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары капиталдың контрциклдік буферінің мөлшерін Нормативтердің 33-тармағында белгіленген тәуекелді ескере отырып есептелген активтер мен капиталдың контрциклді буферінің нормативтік мәнінің көбейтіндісі ретінде есептейді.

7. Егер банктер капиталдың контрциклдік буферінің мөлшерін Нормативтерді бұза отырып есептеген және қалыптастырған жағдайда, банкке "Акционерлік қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларды қоспағанда, дивидендтер төлеуді және акцияларды кері сатып алуды тоқтату бөлігінде Банктер үшін пруденциялық нормативтерге сәйкес банктің бөлінбеген таза кірісін пайдалануға шектеу қойылады.

Егер Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары капиталдың контрциклдік буферінің мөлшерін Нормативтерді бұза отырып есептеген және қалыптастырған жағдайда, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкінің филиалына кірісті Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкіне жіберу бөлігінде Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары үшін пруденциялық нормативтерге сәйкес өз қызметінің нәтижелерін пайдалануға шектеу қойылады.

Ескерту. 7-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 11.03.2026 № 18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

8. Банктер капиталдың контрциклдік буфері ескерілген меншікті капиталдың жеткіліктілігі коэффициенттерінің мәндеріне тізбесі Банктер үшін пруденциялық нормативтерде белгіленген негізгі капиталдың компоненттері есебінен қол жеткізеді.

Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары резерв ретінде қабылданатын капиталдың контрциклдік буфері ескерілген k1 резерві ретінде қабылданатын активтердің жеткіліктілігі коэффициентінің мәніне Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары үшін пруденциялық нормативтерде көзделген резерв ретінде қабылданатын активтердің компоненттері есебінен қол жеткізеді.

Ескерту. 8-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 11.03.2026 № 18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

9. Банктер бухгалтерлік есепте Нормативтердің талаптарына сәйкес есептелген капиталдың контрциклдік буферінің мөлшерін көрсетпейді.

Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары бухгалтерлік есепте Нормативтердің талаптарына сәйкес есептелген резерв ретінде қабылданатын капиталдың контрциклдік буферінің мөлшерін көрсетпейді.

3-тарау. Капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буфері

10. Капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буфері кредиттеудің жекелеген сегменттерінде қалыптасатын тәуекелдерді төмендетуге бағытталған және банктерге және Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдарына қатысты белгіленеді.

11. Капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буфері банктердің меншікті капиталының жеткіліктілігі коэффициенттерінің мәндеріне, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктері филиалдары активтерінің жеткіліктілігі коэффициенттерінің мәндеріне қосымша белгіленеді.

12. Капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің нормативтік мәнінің аралығы:

банктер үшін – Банктер үшін пруденциялық нормативтерге сәйкес кредиттік тәуекелді ескере отырып мөлшерленген кредиттеудің тиісті сегментінің активтері (бұдан әрі – секторлар бойынша тәуекелге мөлшерленген активтер), шартты және ықтимал міндеттемелері сомасының 0 (нөл) пайызынан 6 (алты) пайызына дейін;

Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары үшін – Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары үшін пруденциялық нормативтерге сәйкес кредиттік тәуекел дәрежесі бойынша есептелген кредиттеудің тиісті сегментінің активтері (бұдан әрі – секторлар бойынша тәуекелді ескере отырып есептелген активтер), шартты және ықтимал міндеттемелері сомасының 0 (нөл) пайызынан 6 (алты) пайызына дейін болады.

Ескерту. 12-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 11.03.2026 № 18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

13. Тәуекелдерді қосарлы есепке алуға жол бермеу мақсатында банк капиталының секторлар бойынша контрциклдік буферінің абсолюттік мәні тәуекелге мөлшерленген активтер мен капиталдың контрциклдік буферінің нормативтік мәні аралығының жоғарғы мәнінің көбейтіндісінен аспайды.

Тәуекелдерді қосарлы есепке алуға жол бермеу мақсатында Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктері филиалы капиталының секторлар бойынша контрциклдік буферінің абсолюттік мәні тәуекелді ескере отырып есептелген активтер мен капиталдың контрциклдік буферінің нормативтік мәні аралығының жоғарғы мәнінің көбейтіндісінен аспайды.

14. Капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің нормативтік мәні Қазақстан Республикасының қаржылық тұрақтылығы жөніндегі кеңестің ұсынымы ескеріле отырып, Нормативтердің 34-тармағында белгіленеді.

Капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің нормативтік мәнін арттыру Қазақстан Республикасының қаржылық тұрақтылығы жөніндегі кеңес шешім қабылдаған күннен бастап кемінде 12 (он екі) айдан кейін қолданысқа енгізіледі.

Ескерту. 14-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 11.03.2026 № 18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

15. Ұлттық Банк капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің нормативтік мәнін және оның енгізілуі мерзімін Ұлттық Банктің ресми интернет-ресурсында жариялайды.

16. Банктер капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің мөлшерін секторлар бойынша тәуекелге мөлшерленген активтер мен Нормативтердің 34-тармағында белгіленген капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің нормативтік мәнінің көбейтіндісі ретінде есептейді.

Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің мөлшерін секторлар бойынша тәуекелді ескере отырып есептелген активтер мен Нормативтердің 34-тармағында белгіленген капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің нормативтік мәнінің көбейтіндісі ретінде есептейді.

Ескерту. 16-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 11.03.2026 № 18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

17. Егер банктер капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің мөлшерін Нормативтерді бұза отырып есептеген және қалыптастырған жағдайда, банкке "Акционерлік қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларды қоспағанда, дивидендтер төлеуді және акцияларды кері сатып алуды тоқтату бөлігінде Банктер үшін пруденциялық нормативтерге сәйкес банктің бөлінбеген таза кірісін пайдалануға шектеу қойылады.

Егер Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің мөлшерін Нормативтерді бұза отырып есептеген және қалыптастырған жағдайда, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкінің филиалына кірісті Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкіне жіберу бөлігінде Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары үшін пруденциялық нормативтерге сәйкес өз қызметінің нәтижелерін пайдалануға шектеу қойылады.

Ескерту. 17-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 11.03.2026 № 18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

18. Банктер капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буфері ескерілген меншікті капиталдың жеткіліктілігі коэффициенттерінің мәндеріне тізбесі Банктер үшін пруденциялық нормативтерде белгіленген негізгі капиталдың компоненттері есебінен қол жеткізеді.

Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары резерв ретінде қабылданатын капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буфері ескерілген k1 резерві ретінде қабылданатын активтердің жеткіліктілігі коэффициентінің мәніне Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары үшін пруденциялық нормативтерде көзделген резерв ретінде қабылданатын активтердің компоненттері есебінен қол жеткізеді.

Ескерту. 18-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 11.03.2026 № 18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

19. Банктер бухгалтерлік есепте Нормативтердің талаптарына сәйкес есептелген капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің мөлшерін көрсетпейді.

Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктерінің филиалдары бухгалтерлік есепте Нормативтердің талаптарына сәйкес есептелген резерв ретінде қабылданатын капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің мөлшерін көрсетпейді.

4-тарау. Банктің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкi филиалының қарыз алушысының борыштық жүктемесінің коэффициенті

20. Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы қарыз алушының борыштық жүктемесінің коэффициентін:

талаптарында қарыз алушыға кредиттік лимит шеңберінде кредит беру көзделген кредиттік карточканың кредиттік лимиті шеңберінде қарыз (қарыздың бөлігін) беруді қоспағанда, қарыз алушыға қарыз беру, оның ішінде ашық кредиттік желі шеңберінде қарыз (қарыздың бөлігін) беру;

қарыз алушыға кредит желісін ашу (кредиттік лимитті белгілеу);

қарыз алушыға жасалған банктік қарыз шарты (шарттары) шеңберінде қосымша қарыз беру;

қарызды өтеу кестесіне сәйкес осы қарыз бойынша мерзімді төлемдер мөлшерінің ұлғаюына алып келетін қарыз алушының ашық кредит желісінің және (немесе) қарызының талаптарын өзгерту туралы шешімдерді қабылдағанға дейін есептеуді жүзеге асырады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің талаптары қарыз алушыларға кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға байланысты емес тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуға берілген қарыздарға, сондай-ақ қарыз алушының кәсіпкерлік қызметін растайтын құжаттарды және (немесе) өзге де мәліметтерді ұсыну жағдайларын қоспағанда, мұндай құжаттар мен мәліметтерді банктің қарыз алушысының бағдарламалық қамтылымында және (немесе) кредиттік досьесінде сақтай отырып, дара кәсіпкерлер болып табылмайтын жеке тұлғаларға кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға байланысты мақсаттарға берілген қарыздарға қолданылады.

Қарыз алушының борыштық жүктемесі коэффициентінің ең жоғарғы деңгейін сақтау жөніндегі талап:

Ұлттық Банктің ипотекалық тұрғын үй қарыздарын (ипотекалық қарыздарын) қайта қаржыландыру бағдарламасы шеңберінде берілетін қарыздарға;

Мемлекеттік білім беру жинақтау жүйесі шеңберінде берілетін қарыздарға;

міндеттемелері мұрагерлік тәртібімен мұрагерге өткен қарыздарға қолданылмайды.

Қарыз алушының борыштық жүктемесі коэффициентінің ең жоғары деңгейін сақтау талабы қарыз 2025 жылғы 1 қаңтардан бастап 2026 жылғы 31 желтоқсан аралығын қоса алғандағы кезеңде:

пайдалануда болмаған және Қазақстан Республикасының аумағында алғаш рет тіркелетін және қарыз бойынша кепілді қамтамасыз ету болып табылатын жаңа автокөлік құралын сатып алу мақсаты үшін;

пайдалануда болған және осы автокөлік құралы құнының 50 (елу) пайызынан кем емес бастапқы жарнасы бар қарыз бойынша кепілді қамтамасыз ету болып табылатын автокөлік құралын сатып алу мақсаты үшін;

3 (үш) жылға дейін пайдалануда болған және осы автокөлік құралы құнының 30 (отыз) пайызынан кем емес бастапқы жарнасы бар қарыз бойынша кепілді қамтамасыз ету болып табылатын автокөлік құралын сатып алу мақсаты үшін;

тұрғын үй құрылыс жинақ жүйесі шеңберінде берілген кезде қолданылмайды.

Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы осы тармақтың үшінші және төртінші бөліктерінде көрсетілген қарыздар бойынша қарыз алушының борыштық жүктемесінің коэффициентін кредиттік тәуекелдерді мониторингтеу мақсатында есептеуді жүзеге асырады.

Ескерту. 20-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

21. Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы қарыз алушының борыштық жүктемесі коэффициентін екі кезеңде есептейді:

бірінші кезең – қарыз алушының төлем қабілеттілігін бағалау;

екінші кезең – қарыз алушының борыштық жүктемесінің коэффициентін есептеу.

22. Қарыз алушының төлем қабілеттілігін бағалау мынадай түрде жүзеге асырылады:

$$ҚК \geq \text{ЕТКДШ} + 0,5 * \text{ЕТКДШ} * C_{\text{ктом}},$$

мұнда:

ҚК – қарыз алушының кірісі;

ЕТКДШ – республикалық бюджет туралы заңда тиісті қаржы жылына белгіленген ең төменгі күнкөріс деңгейінің шамасы;

Сктом – кәмелетке толмаған отбасы мүшелерінің саны.

Қарыз алушының кірісі мынадай бір немесе бірнеше өлшемшарттар:

1) қарыз алушы өтініш берген күннің алдындағы 6 (алты) айдағы ресми кірісі негізінде айқындалады. Мынадай бір немесе бірнеше құжат:

жұмыс берушіден жалақы және өзге де кіріс түсетін банктік шоттан үзінді-көшірме немесе бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының немесе "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясының дерекқорынан салымшының (алушының) міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары жөнінде ақпарат немесе міндетті зейнетақы жарналарының, жеке табыс салығының төленген сомасын шегергенде, жеке тұлғалардың кірісі туралы ақпарат бөлігінде орталық атқарушы органдардың және оларға тиесілі не ведомстволық бағынысты заңды тұлғалардың дерекқорынан алынған ақпарат;

зейнетақы төлемдері түсетін банктік шоттан үзінді-көшірме;

"Қызметкер еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру туралы" Қазақстан Республикасы Заңының талаптарына сәйкес жасалған зейнетақы аннуитеті шарты бойынша, аннуитеттік сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемдері түсетін банктік шоттан үзінді-көшірме негізінде есептелген орташа айлық кіріс ресми кіріс деп түсініледі;

Қазақстан Республикасының Салық кодексіне (бұдан әрі – Салық кодексі) сәйкес арнаулы салық режимін қолданатын қарыз алушының кірісі туралы ақпарат негізінде:

өзін-өзі жұмыспен қамтығандарға арналған арнаулы салық режимін қолданатын жеке тұлғалар үшін – арнайы мобильдік қосымшада қалыптастырылатын кіріс тізілімінде көрсетілген кіріс туралы мәліметтер немесе Салық кодексінде көзделген кіріс туралы басқа да мәліметтер негізінде;

оңайлатылған декларация негізінде арнаулы салық режимін қолданатын жеке тұлғалар – дара кәсіпкерлер үшін – Салық кодексіне сәйкес салық органдарына берілетін салық есептілігінде көрсетілген шығыс сомасын және төленген жеке табыс салығы сомасын шегергендегі кіріс туралы мәліметтер негізінде есептелген орташа айлық кіріс ресми кіріс деп түсініледі;

2) қарыз алушы өтініш берген күннің алдындағы 6 (алты) айдағы кезеңдегі дебеттік карточка бойынша шығыстың орташа айлық сомасы;

3) қарыз алушы өтініш берген күннің алдындағы 6 (алты) айдағы дебеттік карточканы толтырудың орташа айлық сомасы;

4) қарыз алушы өтініш берген күннің алдындағы 6 (алты) айдағы депозиттегі және (немесе) ағымдағы шоттағы қалдықтың орташа айлық сомасының берілетін кредиттің айлар бойынша көрсетілген мерзіміне қатынасы;

5) қарыз алушы өтініш берген күннің алдындағы 6 (алты) айдағы депозиттерді және (немесе) ағымдағы шоттарды толықтырудың орташа айлық сомасы;

6) қарыз алушы өтініш берген күннің алдындағы 6 (алты) айдағы депозиттерден және (немесе) ағымдағы шоттардан алынған қаражаттың орташа айлық сомасы;

7) қарыз алушы өтініш берген күннің алдындағы 6 (алты) айдағы жолаушыларды және такси жүгін тасымалдаудан түсетін орташа айлық кірісі (мұндай кіріс делдалдың компаниясы арқылы расталған кезде);

8) қарыз алушы өтініш берген күннің алдындағы 6 (алты) айдағы жұмыс орнынан кірісі туралы анықтаманың және (немесе) оқу орнынан алатын шәкіртақының мөлшері туралы анықтаманың негізінде есептелген орташа айлық кірісі негізінде айқындалады.

Қарыз алушы осы тармақтың екінші бөлігінің 1), 2), 3), 4), 5), 6), 7) және 8) тармақшаларында көрсетілген ақпаратты тиісті құжаттарды ұсына отырып растайды және (немесе) банктің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкі филиалының цифрлық жүйесінде тексеріледі және (немесе) банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкінің филиалы қарыз алушының жазбаша нысанда не қарыз алушының сәйкестендіру құралы арқылы берілген келісімі негізінде сұратады.

Осы тармақтың екінші бөлігінің 1), 2), 3), 4), 5) және 6) тармақшаларында көрсетілген өлшемшарттар негізінде қарыз алушының кірісін айқындау және қарыз алушының борыштық жүктеме коэффициентін есептеу кезінде қарыз алушының өз шоттары арасында жасаған операциялары және банктік қарыздар және (немесе) микрокредиттер алуға байланысты операциялар ескерілмейді.

Атаулы әлеуметтік көмекті алушыға және (немесе) ойын бизнесіне белсенді қатысқан адамның белгісі бар қарыз алушыға қатысты кірісін бағалау осы тармақтың екінші бөлігінің 1) тармақшасында көрсетілген ресми кірісі негізінде айқындалады.

Нормативтердің мақсаты үшін ойын бизнесіне белсенді қатысқан адамның белгісі бар қарыз алушы деп соңғы аяқталған 6 (алты) ай ішінде ойын бизнесін ұйымдастырушының пайдасына жалпы соммада 300 000 (үш жүз мың) теңгеден астам 6 (алты) және одан көп төлем жасаған жеке тұлға түсініледі.

Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкінің филиалы қарыз алушының ойын бизнесін ұйымдастырушысының пайдасына төлемдер жасаған күні мен сомасы туралы ақпаратты кредиттік бюродан алынған қарыз алушының кредиттік есебі негізінде айқындайды.

Жиырма бір жасқа толмаған қарыз алушыға қатысты кірісті бағалау осы тармақтың екінші бөлігінің 1), 7) және 8) тармақшаларында көрсетілген кірісі негізінде айқындалады.

Ескерту. 22-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 11.03.2026 № 18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі); 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулыларымен.

23. Қарыз алушының борыш жүктемесінің коэффициенті қарыз алушының барлық өтелмеген қарызы бойынша мерзімі өткен төлемдер сомасын қоса алғанда, қарыз алушының барлық өтелмеген қарызы бойынша ай сайынғы төлем мен Нормативтердің 20-тармағының бірінші бөлігінде көзделген жағдайларда туындайтын қарыз алушының

жаңа берешегі бойынша ай сайынғы орташа төлем қосындысының қарыз алушының соңғы 6 (алты) айдағы орташа ай сайынғы кірісіне қатынасы ретінде есептеледі:

$$\text{БЖК} = \frac{\sum_{i=1}^n \text{ӨҚТі} + \sum_{i=1}^n \text{МТі} + \text{БТ}}{\text{К}}$$

мұнда:

БЖК – борыш жүктемесінің коэффициенті;

ӨҚТі – Нормативтердің 24-тармағына сәйкес есептелетін қарыз алушының өтелмеген қарызы (қарыздары) бойынша ай сайынғы төлем;

МТі – қарыз алушының өтелмеген қарызы (қарыздары) бойынша мерзімі өткен төлемдер сомасы;

БТ – Нормативтердің 25-тармағына сәйкес есептелетін қарыз алушының жаңа берешегі бойынша ай сайынғы орташа төлем;

n – қарыз алушының өтелмеген қарыздарының саны;

К – Нормативтердің 26-тармағына сәйкес есептелетін қарыз алушының ай сайынғы орташа кірісі.

Қарыз алушының автокөлік құралы кепілімен қамтамасыз етілген қарыздары бойынша борыш жүктемесінің коэффициентін есептеу кезінде қарыз алушының қарыз бойынша ай сайынғы төлемінің мөлшері автокөлік құралы түріндегі кепіл құнына азайтылған, өтімділік коэффициентіне түзетілген өтелуі тиіс берешек (негізгі борыш пен қарыздың бүкіл кезеңі үшін есептелетін сыйақы сомасын қамтитын) сомасының берілетін қарыздың айлар бойынша көрсетілген мерзіміне Нормативтердің 35-тармағына сәйкес қамтамасыз етілетін құнына қатынасы ретінде айқындалады.

Автокөлік құралының орташа нарықтық құны "Әділ құнды бағалау" № 13 халықаралық қаржылық есептілік стандартына және "Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының талаптарына сәйкес тәуелсіз бағалау немесе банктің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкi филиалының бағалауы негізінде айқындалады.

24. Қарыз алушының өтелмеген қарызы (өтелмеген қарыздары) бойынша ай сайынғы төлем өтелмеген қарыз (өтелмеген қарыздар) бойынша айлық көрсеткіш бойынша келтірілген кезеңдік төлемге (өтелмеген қарыздар бойынша айлық көрсеткіш бойынша келтірілген кезеңдік төлемдер сомасына) тең қабылданады.

Өтелмеген қарыз бойынша айлық көрсеткішке келтірілген мерзімді төлем қарызды өтеу кестесіне сәйкес өтелмеген қарыз бойынша мерзімді төлемнің жылдық мәнде өтелмеген қарыз бойынша мерзімді төлемдер санының 12 (он екі) айға қатынасының көбейтіндісі ретінде есептеледі:

$$\text{КТай} = \text{КТкесте} * \text{КТСжыл} / 12$$

мұнда:

КТай – айлық көрсеткішке келтірілген өтелмеген қарыз бойынша мерзімді төлем;

КТкесте – қарызды өтеу кестесіне сәйкес өтелмеген қарыз бойынша кезеңдік төлем;

КТСжыл – жылдық мәнде өтелмеген қарыз бойынша мерзімді төлемдер саны.

Жылдық мәнде өтелмеген қарыз бойынша мерзімді төлемдердің саны өтеу кестесіне сәйкес 360-тың (үш жүз алпыстың) қарыз бойынша төлемдерді жүзеге асыру кезеңділігін сипаттайтын күн санына қатынасы ретінде есептеледі.

Осы тармақтың үшінші бөлігін есептеу мақсаты үшін бір айдағы күн саны 30-ға (отызға) тең болып алынады.

Қарызды өтеу кестесіне сәйкес мерзімді төлем және (немесе) төлемдерді жүзеге асырудың күнмен берілген кезеңділігі туралы деректер болмаған кезде өтелмеген қарыз бойынша ай сайынғы төлем қарыз бойынша негізгі борыш пен сыйақы бойынша қалдық қосындысының осы қарыздың айлармен көрсетілген қалған мерзіміне қатынасы ретінде есептеледі.

Өтелмеген қарыз (өтелмеген қарыздар) бойынша ай сайынғы төлемге кредиттік лимиттің пайдаланылған бөлігін өтеу бойынша ай сайынғы төлем мөлшерін бағалау, талаптарында қарыз алушыға кредиттік лимит шеңберінде кредит беру көзделген кредиттік карточка бойынша ай сайынғы төлем кіреді.

Кредиттік лимиттің пайдаланылған бөлігін өтеу бойынша ай сайынғы төлем мөлшерін бағалау кредиттік бюроның, банктің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкi филиалының цифрлық жүйелерінің деректері негізінде айқындалады немесе кредиттік лимиттің пайдаланылған бөлігі мөлшерінің шартта айқындалған, айлармен көрсетілген осы лимиттің қалған мерзіміне қатынасы ретінде есептеледі.

Кредиттік лимиттің пайдаланылған бөлігі деп ашылған кредит желісі шеңберінде қарыз алушы алған қарыз (транш) бойынша борыштың қалдығы түсініледі.

Талаптарында қарыз алушыға кредиттік лимит шеңберінде кредиттеу көзделген кредиттік карточка бойынша ай сайынғы төлем осындай карточка бойынша пайдаланылған кредиттік лимиттің 10 (он) пайызға көбейтіндісі ретінде есептеледі.

Қарыз алушының өтелмеген қарызы бойынша мерзімі өткен төлемдер сомасына мерзімі өткен негізгі борыш, мерзімі өткен сыйақы сомасы және банктің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкi филиалының, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымның, микроқаржы ұйымының, сондай-ақ тізбесі "Қазақстан Республикасындағы кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 18-бабында белгіленген өзге де ақпарат жеткізушілердің (бұдан әрі – ақпарат жеткізушілер) балансынан тыс есептен шығарылған берешек сомасы кіреді.

Қарыз алушыға бұрын жасалған банктік қарыз және (немесе) микрокредит беру шартын (қарыз шарттарын) қайта қаржыландыру мақсатында банктік қарыз берілген жағдайда, өтелмеген қарыз және (немесе) микрокредит бойынша қайта

қаржыландыруға жататын берешек сомасы ай сайынғы төлемнің есебінде және қайта қаржыландырылатын өтелмеген қарыз және (немесе) микрокредит бойынша мерзімі өткен төлемдердің сомасында есепке алынбайды.

Бұрын жасалған банктік қарыз шартын (шарттарын) қайта құрылымдау мақсатында қарыз алушының ашық кредит желісінің және (немесе) қарыздың талаптарын қарызды өтеу кестесіне сәйкес осы қарыз бойынша кезеңдік төлемдердің мөлшерін ұлғайтуға әкелетін және ашық кредит желінің кредиттік лимитін және (немесе) банктік қарыздың мөлшерін ұлғайтуды көздемейтін етіп өзгерткен жағдайда, қайта құрылымдалатын қарыз алушының қарызы бойынша өтелмеген кредит желісі мен (немесе) мерзімі өткен төлемдерінің сомасы нөлге тең ден қабылданады.

Қарызды өтеу кестесіне сәйкес мерзімді төлем, негізгі борыш қалдығы, өтелмеген қарыздар бойынша сыйақы қалдығы, кредиттік лимит, кредиттік лимиттің пайдаланылған бөлігі, қарыз алушының өтелмеген қарыздары бойынша мерзімі өткен төлем сомасы туралы ақпаратты банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкінің филиалы "Ақпарат берушілердің кредиттік бюроларға ақпарат беру тәртібінің шарттары мен ең төмен талаптарын, Кредиттік тарих субъектілерінің өздері туралы ақпаратты кредиттік бюроларға (мемлекет қатысатын кредиттік бюроны қоспағанда) беруге келісімін ресімдеу, кредиттік бюродан басқа адамдарға ол туралы кредиттік есепті беруге келісімін ресімдеу қағидаларын, сондай-ақ Кредиттік есепті берудің қағидалары мен шарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2017 жылғы 27 наурыздағы № 53 қаулысымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 15115 болып тіркелген) бекітілген Кредиттік есепті берудің қағидалары мен шарттарына (бұдан әрі – Кредиттік есепті берудің қағидалары мен шарттары) сәйкес кредиттік бюродан сұратып алады.

Мерзімді төлемдердің, негізгі борыш қалдығының, өтелмеген қарыздар бойынша сыйақы қалдығының, кредиттік карточка бойынша ай сайынғы төлемнің, кредиттік лимиттің пайдаланылған бөлігін өтеу бойынша ай сайынғы төлемнің мөлшерін бағалаудың және қарыз алушының өтелмеген қарыздары бойынша мерзімі өткен төлемдер сомасының есебіне кредиттік бюроға барлық ақпарат жеткізушілер ұсынатын мәліметтер кіреді.

Қарыз алушының өтелмеген қарыздарына Нормативтердің 20-тармағының екінші бөлігінде көрсетілген қарыздар, сондай-ақ Нормативтердің 20-тармағының екінші бөлігінде көрсетілмеген қарыз алушының өтелмеген банктік қарыздары, микрокредиттері кіреді.

Ескерту. 24-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

25. Қарыз алушының жаңа берешегі бойынша ай сайынғы орташа төлемі өтеу кестесіне сәйкес есептелген негізгі борыш бойынша төлемдері мен сыйақысының,

сондай-ақ "Қарыздар мен салымдар бойынша анық, жылдық, тиімді, салыстырмалы есептеудегі сыйақы мөлшерлемелерін (нақты құнды) есептеу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Басқармасының 2026 жылғы 3 сәуірдегі № 44 қаулысымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 38333 болып тіркелген) бекітілген Қарыздар мен салымдар бойынша шынайы, жылдық, тиімді, салыстырмалы есептеудегі сыйақы мөлшерлемелерін (нақты құнын) есептеу қағидаларының 14-тармағында көрсетілген қарызды берумен және оған қызмет көрсетумен байланысты өзге де төлемдерінің сомасы осы қарыздың айлармен көрсетілген мерзіміне қатынасы ретінде есептеледі.

Талаптарында кредиттік лимит шеңберінде қарыз алушыны кредиттеу көзделген кредит желісі, кредиттік карточка бойынша міндеттеме болып табылатын қарыз алушының жаңа берешегі бойынша ай сайынғы орташа төлем Нормативтердің 24-тармағының жетінші, сегізінші және тоғызыншы бөліктеріне сәйкес есептеледі.

Ескерту. 25-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

26. Қарыз алушының ай сайынғы орташа кірісі Нормативтердің 22-тармағы екінші бөлігінің 1), 2), 3), 4), 5), 6), 7) және 8) тармақшаларында көрсетілген бір немесе бірнеше өлшемшарттар негізінде айқындалған қарыз алушы өтініш берген күннің алдындағы қатарынан 6 (алты) айдағы кірісі мөлшерінің 6-ға (алтыға) қатынасы ретінде есептеледі.

Нормативтердің 22-тармағының екінші бөлігі 1) тармақшасының жетінші абзацында көрсетілген өлшемшарт негізінде қарыз алушының кірісін айқындау кезінде қарыз алушының ай сайынғы орташа кірісі қарыз алушы өтініш берген күннің алдындағы 6 ай ішінде Салық кодексінің 727-бабына сәйкес салық органдарына берілген салық есептілігінде көрсетілген кіріс мөлшерінің 6-ға (алтыға) қатынасы ретінде есептеледі.

Нормативтердің 22-тармағы екінші бөлігінің 1), 2), 3), 4), 5), 6), 7) және 8) тармақшаларында көрсетілген өлшемшарттар негізінде қарыз алушының кірісін айқындау кезінде банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы:

қарыз алушы кірісінің екі және одан да көп өлшемшарттарында кірістің бір ғана көзін қайталау;

қарыз алушының дебеттік карточкасын, ағымдағы шоттарын, депозиттерін бір қарыз алушының меншікті және (немесе) қарыз қаражаты есебінен шоттар арасындағы транзакциялардан толықтыру есебінен артқан кірістің болмауы тұрғысынан қарыз алушының борыштық жүктемесінің коэффициентін есептеу үшін пайдаланылатын кірістің валидациясын жүргізеді.

Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы қарыз алушының ай сайынғы орташа кірісін есептеуге қабылдайтын кіріс түрлері Нормативтердің 22-

тармағының екінші бөлігі 1) тармақшасының жетінші абзацында көрсетілген өлшемшарт негізінде айқындалған кірісті қоспағанда, қарыз алушы өтініш берген күннің алдындағы қатарынан 6 (алты) ай ішінде кемінде кез келген екі айда алынуға тиіс.

Банктер, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалдары Нормативтердiң 22-тармағы екiншi бөлiгiнiң 1) тармақшасында көрсетiлген қарыз алушының ресми кiрiсiнiң негiзiнде атаулы әлеуметтiк көмек алушы қарыз алушының және (немесе) ойын бизнесiне белсендi қатысқан адамның белгiлерi бар қарыз алушының орташа айлық кiрiсiн есептеудi жүзеге асырады.

Банктер, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалдары Нормативтердiң 22-тармағы екiншi бөлiгiнiң 1), 7) және 8) тармақшаларында көрсетiлген қарыз алушының кiрiсi негiзiнде жиырма бiр жасқа толмаған қарыз алушының орташа айлық кiрiсiн есептеудi жүзеге асырады.

Ескерту. 26-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

27. Қарыз алушының борыштық жүктемесі коэффициентінің ең жоғары деңгейі Нормативтердiң 36-тармағына сәйкес белгiленедi.

Ойын бизнесiне белсендi қатысқан адамның белгiлерi бар қарыз алушы үшін борыштық жүктемесі коэффициентінің деңгейі Нормативтердiң 36-тармағында белгiленген қарыз алушының борыштық жүктемесі коэффициентінің ең жоғары деңгейі мөлшерінің жартысын құрайды.

28. Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы мына:

Нормативтердiң 22-тармағында көрсетiлген бiр немесе бiрнеше өлшемшарттар негiзiнде айқындалатын кiрiс мөлшерi республикалық бюджет туралы заңда тиiстi қаржы жылына белгiленген ең төменгi күнкөріс деңгейінің шамасынан және отбасының әрбiр кәмелетке толмаған мүшесiне арналған ең төменгi күнкөріс деңгейі сомасының жартысынан кем болған,

қарыз алушының борыштық жүктемесі коэффициентінің мәні Нормативтердiң 36-тармағында белгiленген мәннен асқан,

кепілсiз тұтынушылық қарыз бойынша мерзiм 5 (бес) жылдан асқан жағдайда, қарыз алушыға қарыз беру, оның iшiнде қарыз алушыға ашылған кредиттiк желi шеңберiнде қарыз (қарыздың бiр бөлiгiн) беру, қарыз алушыға кредиттiк желiнi ашу (кредиттiк лимиттi белгiлеу), жасалған банктiк қарыз шарты (шарттары) шеңберiнде қосымша қарыз беру, қарызды өтеу кестесiне сәйкес осы қарыз бойынша мерзiмдi төлемдердiң мөлшерiн ұлғайтуға әкеп соғатын қарыз алушының ашылған кредиттiк желiсiнiң және (немесе) қарызының шарттарын өзгерту туралы (жөнiндегi) оң шешiмдер қабылдамайды.

Ескерту. 28-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

29. Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы қарыз алушының борыштық жүктемесiн Нормативтердiң 20-29-тармақтарының талаптарына сәйкес өздігінен айқындайды.

5-тарау. Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы қарыз алушысының кiрiсiне қатысты борыш коэффициентi

30. Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы:
қарыз алушыға ашылған кредит желісі шеңберінде қарыз (қарыздың бір бөлігін) беруді қоспағанда, қарыз алушыға қарыз беру;
қарыз алушыға кредит желісін ашу (кредиттік лимитті белгілеу);
қарыз алушыға жасалған банктік қарыз шарты (шарттары) шеңберінде қосымша қарыз беру;
қарызды өтеу кестесіне сәйкес осы қарыз бойынша берешек сомасының ұлғаюына алып келетін қарыз алушының ашық кредиттік желісі және (немесе) қарызы талаптарының өзгеруі туралы шешімдерді қабылдағанға дейін қарыз алушының кiрiсiне қатысты борыш коэффициентін есептеуді жүзеге асырады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің талаптары қарыз алушыларға кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға байланысты емес тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алуға берілген қарыздарға, сондай-ақ қарыз алушының кәсіпкерлік қызметін растайтын құжаттарды және (немесе) өзге де мәліметтерді ұсыну жағдайларын қоспағанда, мұндай құжаттар мен мәліметтерді банктің қарыз алушысының бағдарламалық қамтылымында және (немесе) кредиттік досьесінде сақтай отырып, дара кәсіпкерлер болып табылмайтын жеке тұлғаларға кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға байланысты мақсаттарға берілген қарыздарға қолданылады.

Қарыз алушының кiрiсiне қатысты борыш коэффициентінің ең жоғары деңгейін сақтау талабы:

Ұлттық Банктің ипотекалық тұрғын үй қарыздарын (ипотекалық қарыздарын) қайта қаржыландыру бағдарламасы шеңберінде берілетін қарыздарға;

Мемлекеттік білім беру жинақтау жүйесі шеңберінде берілетін қарыздарға;

міндеттемелері мұрагерлік тәртібімен мұрагерге өткен қарыздарға қолданылмайды.

Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы кредиттік тәуекелдерді мониторингтеу мақсатында осы тармақтың үшінші бөлігінде көрсетілген қарыздар бойынша қарыз алушының кiрiсiне қатысты борыш коэффициентін есептеуді жүзеге асырады.

Ескерту. 30-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

30-1. Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы қарыз алушының кiрiсiне қатысты борыш коэффициентiн мынадай үш кезеңмен есептейдi:

бiрiншi кезең – қарыз алушының Нормативтердiң 22-тармағына сәйкес жүзеге асырылатын төлем қабiлеттiлiгi бағаланады;

екiншi кезең – қарыз алушының кiрiсiне қатысты борыш коэффициентiн есептеу қарыздың:

кепiлсiз тұтынушылық қарыз және қарыз алушының кредит желiсiн ашу (кредиттiк лимиттi белгiлеу) (бұдан әрi – кепiлсiз тұтынушылық қарыз);

ипотекалық тұрғын үй қарызы;

сатып алынатын автокөлік құралымен қамтамасыз етiлетiн және (немесе) өзгеше қамтамасыз етiлетiн түрлерiнiң әрқайсысы бойынша өтiнiм берiлген тиiстi қарыз түрi бойынша жеке-жеке қарыз беру туралы шешiм қабылданғанға дейiн жүзеге асырылады.

Екiншi кезеңде тек қарыз алушы өтiнiм берген қарыздың түрi бойынша ғана есептеу жүзеге асырылады;

үшiншi кезең – қарыз алушының жиынтық берешегi бойынша қарыз алушының кiрiсiне қатысты борыш коэффициентi есептеледi.

Ескерту. Әдiстеме 30-1-тармақпен толықтырылды - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

30-2. Қарыз алушының кiрiсiне қатысты борыш коэффициентi Нормативтердiң 30-1 -тармағында санамаланған әрбiр қарыз бойынша жеке-жеке есептеледi:

$$КБК_i = \frac{ӨҚБС_i + ЖБС_i}{ҚЖЖК}$$

мұнда:

КБКi – қарыз алушының i қарызы бойынша кiрiсiне қатысты борыш коэффициентi, мұндағы i:

кепiлсiз тұтынушылық қарыз,

ипотекалық тұрғын үй қарызы,

сатып алынатын автокөлік құралымен қамтамасыз етiлетiн және (немесе) өзгеше қамтамасыз етiлетiн қарыз түрлерiнiң бiрiн бiлдiредi;

ӨҚБСi – көрсетiлген қарыздар мен микрокредиттер бойынша мерзiмi өткен төлемдер сомаларымен бiрге микроқаржы ұйымдары берген i түрiнiң микрокредиттерiн қоса алғанда, i түрiнiң қарызы бойынша берешектiң жиынтық сомасы ретiнде есептелетiн i түрiнiң барлық өтелмеген қарызы бойынша берешек сомасы;

Өтелмеген кепілсіз тұтынушылық қарыз бойынша берешек сомасы қарыз алушы ашық кредиттік желі шеңберінде алған қарыз (транш) бойынша борыштың қалдығын, сондай-ақ талаптарында кредиттік лимит шеңберінде қарыз алушыға кредит беру көзделген кредиттік карточка бойынша пайдаланылған кредиттік лимитті қамтиды.

ЖБСі – Нормативтердің 31-тармағында көзделген жағдайларда туындайтын і түрінің қарызы бойынша қарыз алушының жаңа берешегінің сомасы;

ҚЖЖК – Нормативтердің 26-тармағына сәйкес 12-ге (он екіге) көбейтіліп есептелетін, қарыз алушының орташа айлық кірісі ретінде есептелетін қарыз алушының жиынтық жылдық кірісі.

Ескерту. Әдістеме 30-2-тармақпен толықтырылды - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

31. Қарыз алушының жиынтық берешегі бойынша қарыз алушының кірісіне қатысты борыш коэффициенті мынадай түрде есептеледі:

$$КБК = \frac{ӨҚБС + ЖБС}{ҚЖЖК}$$

мұнда:

КБК – қарыз алушының кірісіне қатысты борыш коэффициенті;

ӨҚБС – қарыз алушының барлық өтелмеген қарыздары мен микрокредиттері бойынша берешек сомасы, ол барлық өтелмеген қарыздар мен микрокредиттер бойынша мерзімі өткен төлемдердің сомаларын, қарыз алушы ашық кредиттік желі шеңберінде алған қарыз (транш) бойынша борыш қалдығын, сондай-ақ талаптарында кредиттік лимит шеңберінде қарыз алушыға кредит беру көзделген кредиттік карточка бойынша пайдаланылған кредиттік лимитті қоса алғанда, қарыз алушының барлық өтелмеген қарыздары мен микрокредиттері бойынша берешектің жиынтық сомасы ретінде есептеледі;

ЖБС – Нормативтердің 30-тармағында көзделген жағдайларда туындайтын қарыз алушының жаңа берешек сомасы;

ҚЖЖК – Нормативтердің 26-тармағына сәйкес 12-ге (он екіге) көбейтіліп есептелетін, қарыз алушының орташа айлық кірісі ретінде есептелетін қарыз алушының жиынтық жылдық кірісі.

Нормативтердің 22-тармағының екінші бөлігінің 1), 2), 3), 4), 5), 6), 7), 8) тармақшаларында көрсетілген өлшемшарттардың негізінде қарыз алушының кірісін айқындаған кезде банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы:

қарыз алушы кірісінің екі және одан да көп өлшемшарттарында сол бір кіріс көзін қайталау;

қарыз алушының дебеттік карточкасын, ағымдағы шоттарын, депозиттерін бір қарыз алушының меншікті және (немесе) қарыз қаражаты есебінен шоттар арасындағы транзакциялардан толықтыру есебінен артқан кіріс болмауы тұрғысынан қарыз алушының кірісіне қатысты борыш коэффициентін есептеу үшін пайдаланылатын кірістің валидациясын жүргізеді.

Ескерту. 31-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

31-1. Қарыз алушының өтелмеген қарызы бойынша мерзімі өткен төлемдер сомасына мерзімі өткен негізгі борыштың, мерзімі өткен сыйақының сомасы және банктің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкi филиалының, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымның, микроқаржы ұйымының, сондай-ақ ақпарат берушілердің балансы үшін есептен шығарылған берешек сомасы кіреді.

Бұрын жасалған банктік қарыз шартын (шарттарын) қайта қаржыландыру және (немесе) микрокредит беру мақсатында қарыз алушыға банктік қарыз беру жүзеге асырылған жағдайда, қайта қаржыландыруға тиіс өтелмеген қарыз және (немесе) микрокредит бойынша берешек сомасы қарыз алушының барлық өтелмеген қарыздары мен микрокредиттері бойынша берешек сомасының есебінде есепке алынбайды.

Қарызды өтеу кестесіне (кестелеріне) сәйкес осы қарыз бойынша мерзімдік төлемдер мөлшерін ұлғайтуға алып келетін және ашық кредиттік желінің кредиттік лимитін және (немесе) банктік қарыз мөлшерін ұлғайтуды көздемейтін бұрын жасалған банктік қарыз шартын (шарттарын) қайта құрылымдау мақсатында қарыз алушының ашық кредиттік желісінің және (немесе) банктік қарызының талаптары өзгерген жағдайда, қайта құрылымдалатын өтелмеген кредиттік желі және (немесе) қарыз алушы қарызы бойынша мерзімі өткен төлемдер сомасы 0-ге (нөлге) тең болып қабылданады.

Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкінің филиалы қарыз алушының қарызы, негізгі борышының қалдығы, өтелмеген қарыздар бойынша сыйақы қалдығы, кредиттік лимиті, кредиттік лимиттің пайдаланылған бөлігі, өтелмеген қарыздары бойынша мерзімі өткен төлемдер сомалары туралы ақпаратты Кредиттік есепті берудің қағидалары мен шарттарына сәйкес кредиттік бюродан сұратып алады.

Қарыз алушының барлық өтелмеген қарыздары мен микрокредиттері бойынша берешек сомасын, негізгі борыш қалдығын, өтелмеген қарыздар бойынша сыйақы қалдығын, қарыз алушы ашық кредиттік желі шеңберінде алған қарыз (транш) бойынша борыш қалдығын, сондай-ақ талаптарында кредиттік лимит шеңберінде қарыз алушыға кредит беру көзделген кредиттік карточка бойынша пайдаланылған кредиттік

лимитті және қарыз алушының өтелмеген қарыздары бойынша мерзімі өткен төлемдер сомасын есептеуге барлық ақпарат берушілердің кредиттік бюроға ұсынатын мәліметтері қамтылады.

Қарыз алушының өтелмеген қарыздары Нормативтердің 30-тармағының екінші бөлігінде көрсетілген қарыздарды, сондай-ақ Нормативтердің 30-тармағының екінші бөлігінде көрсетілмеген қарыз алушының өтелмеген банктік қарыздарын, микрокредиттерін қамтиды.

Ескерту. Әдістеме 31-1-тармақпен толықтырылды - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

32. Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы кредиттік тәуекелдерге мониторинг жүргізу мақсатында қарыз алушының кірісіне қатысты борыш коэффициентін 2026 жылғы 1 шілдеден бастап Нормативтердің 30-2 және 31-тармақтарына сәйкес:

қарыз алушының жиынтық берешегі;

кепілсіз тұтынушылық қарыз;

ипотекалық тұрғын үй қарызы;

сатып алынатын автокөлік құралымен қамтамасыз етілетін және (немесе) өзгеше қамтамасыз етілетін қарыз бойынша есептеуді жүзеге асырады.

Ескерту. 32-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

32-1. Банк, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы Нормативтердің 30, 30-1, 30-2, 31, 31-1 және 32-тармақтарының талаптарына сәйкес қарыз алушының кірісіне қатысты борыш коэффициентін өз бетінше айқындайды.

Ескерту. Әдістеме 32-1-тармақпен толықтырылды - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 31.07.2026 № 92 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

6-тарау. Нормативтік мәндер

33. Капиталдың контрциклдік буферінің нормативтік мәні 0 (нөл) пайызға тең.

34. Дара кәсіпкерлерді қоспағанда, жеке тұлғаларды кредиттеу сегментінде капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің нормативтік мәні 2026 жылғы 31 наурызға дейін 0 (нөл) пайызға тең, 2026 жылғы 1 сәуірден бастап 2 (екі) пайызға тең.

Дара кәсіпкерлерді қоса алғанда, заңды тұлғаларды кредиттеу сегментінде капиталдың секторлар бойынша контрциклдік буферінің нормативтік мәні 0 (нөл) пайызға тең.

35. Қарыз алушының автокөлік құралының кепілімен қамтамасыз етілген қарыздар бойынша борыш жүктемесінің коэффициентін есептеу кезінде қарыз алушының қарыз бойынша ай сайынғы төлемінің мөлшері автокөлік құралы түріндегі кепіл құнына азайтылған, өтімділік коэффициентіне түзетілген өтелуге тиіс берешек сомасының (негізгі борыш пен қарыздың бүкіл кезеңі үшін есептелетін сыйақы сомасын қамтитын) берілетін қарыздың айлармен көрсетілген мерзіміне 0,7 (нөл бүтін оннан жетіге) тең қамтамасыз ету құнына қатынасы ретінде айқындалады.

36. Қарыз алушының борыштық жүктемесі коэффициентінің ең жоғары деңгейі 0,5 (нөл бүтін оннан бесті) құрайды.

Қазақстан Республикасы
Ұлттық Банкінің Төрағасы
2025 жылғы 25 тамыздағы
№ 52 Қаулыға
2-қосымша

Күші жойылды деп танылатын Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің тізбесі

1. "Қаржы ұйымдарының банк операцияларының жекелеген түрлерін және басқа да операцияларды жүргізуіне шектеулер енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2013 жылғы 25 желтоқсандағы № 292 қаулысы (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 9125 болып тіркелген).

2. "Қазақстан Республикасының банк қызметін реттеу мәселелері жөніндегі кейбір нормативтік құқықтық актілеріне өзгерістер енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2014 жылғы 21 қарашадағы № 221 қаулысы (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10006 болып тіркелген).

3. "Қаржы ұйымдарының банк операцияларының жекелеген түрлерін және басқа да операцияларды жүргізуіне шектеулер енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2013 жылғы 25 желтоқсандағы № 292 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2019 жылғы 12 қарашадағы № 190 қаулысы (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 19614 болып тіркелген).

4. "Қаржы ұйымдарының банк операцияларының жекелеген түрлерін және басқа да операцияларды жүргізуіне шектеулер енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2013 жылғы 25 желтоқсандағы № 292 қаулысына өзгерістер енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2022 жылғы 22 маусымдағы № 49 қаулысы (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 28692 болып тіркелген).

